

Zašto novinari imaju posebno ime?

SILA BEZ DLAKE

SEDMA sila najčešće nema dlake na jeziku. Izrečeno je u jednom razgovoru, pri čemu me je prisutni prijatelj iz inostranstva zapanjeno upitao o kakvim silama je reč i odakle dlake na jeziku?! Za nas, međutim, nema dileme, jer često kada govorimo o štampi i novinarstvu upotrebljavamo izraz "sedma sila", a zna se da se za onog ko govori otvoreno i oštro, obično kaže da "nema dlake na jeziku". Ali, sad se vi kao i dotični stranac možete zapitati, zaista kakve veze imaju dlake sa istinom i zašto su novinari baš - sedma sila?!

Odgovor nije baš jednostavan, ali se može naći, tačnije naslutiti, jer se ne zna tačno kada i kako su ovi izrazi nastali u našem jeziku. Kad je u pitanju "sedma sila" počecemo od analogije sa drugim jezicima. U engleskom se novinari i novinarstvo nazivaju "četvrti stalež", u francuskom, španskom i italijanskom takođe dominira broj četiri, ali umesto staleža imamo "četvrtu vlast" ili "četvrtu vrstu (oblik) vlasti". Rusi, pak, upotrebljavaju izraz "šesta država".

Najstariji je engleski izraz ("četvrti stalež"). Nastao je još u 18. veku i najpre je označavao nove političke snage - srednje i niže slojeve naroda nasuprot do tada postojeća tri sloja: plemstva, sveštenstva i građanstva. Ponegde se pod četvrtim staležom podrazumevala i vojska ili neka druga snaga, koja se suprotstavljala vladajućim staležima, da bi vremenom bio vezan i za literaturu i štampu. I poreklo francuskog, španskog i italijanskog izraza takođe treba tražiti u društvenim promenama vezanim za staleže, dok je ruski izraz "šesta država" nastao drugačije. On se javlja u 19. veku, kada je u Evropi bilo pet velikih država. Pored Rusije to su Austrougarska, Francuska, Engleska i Nemačka. Da bi se istakla moć štampe ona je nazvana "šestom državom".

Naša "sedma sila" najverovatnije je nastala po uzoru na ruski izraz. Za označavanje moćne i jake države u prenesenom smislu kod nas se upotrebljavala reč "sila", pa tako često kažemo za neku državu da je "velika sila". Otuda se umesto ruske države u našem izrazu pojavila "sila". A što se tiče broja sedam umesto ruske šestice, treba imati u vidu da se slika Evrope menjala. Pojavila se nova, po oceni Srba, jaka država pa tako novinari postaje "sedma sila". Pored toga sedmica u našem narodnom verovanju i tradiciji ima posebno mitološko značenje i moć.

A kad smo već kod narodnog verovanja tu ćemo, najpre, potražiti i objašnjenje za "dlaku na jeziku". Naime, u nekim našim krajevima se verovalo da ljudima koji lažu izraste dlaka na jeziku. Logike ima i to mnogo veće nego kad je u pitanju verovanje da lažljivcima raste nos, jer je jezik taj koji izgovara laž, pa njemu i sledi kazna. Dakle, nasuprot onima koji "imaju dlaku na jeziku" tj. ne govore iskreno i istinito, nalaze se ljudi koji govore iskreno, bez uvijanja tj. "nemaju dlaku na jeziku". I ovde smo potražili analogije u drugim jezicima i našli smo najpribližniji slučaj u nemačkom jeziku. Tamo se, međutim, upotrebljava izraz "imati dlaku na jeziku" za one koji govore istinito i britko, što baš nema neke logike ako se posmatra sa našeg stanovišta. Ipak, neki naši stručnjaci smatraju da je naš izraz "bez dlake na jeziku" nastao po ugledu na nemački "imati dlaku na jeziku", samo još uvek niko nije objasnio kako je "imati" prešlo u "nemati". A možda je, vrlo jednostavno, stvar u tome što smo mi Srbi navikli više da nemamo nego da imamo.

M. PETRIČEVIĆ